MS

Nul-optie

Het is geen traditie van de Militaire Spectator om actuele politiek/strategische ontwikkelingen te becommentariëren. Het verschijningsritme leent zich niet voor actualiteit en de aard van het blad niet voor politiek getint commentaar. Thans echter lijkt een uitzondering te moeten worden gemaakt.
De publieke discussie over het zg. dubbelbesluit is jarenlang vertroebeld door argumenten, die eerder leken voort te komen uit binnenlands-politieke wenselijkheden dan uit een analyse van de feitelijke politiek-strategische verhoudingen tussen NAVO en Warschau-Pact.
Als uiteindelijk resultaat van dat dubbelbesluit lijkt thans een overeenkomst over de reductie van kernwapens binnen handbereik, maar uit de publieke discussie daarover blijkt dat menigeen door de vele „kromgegroeide" bomen het militair-strategische bos niet meer ziet.
Vandaar dat het dienstig lijkt een aantal strategische overwegingen (weer eens) te memoreren. En dat is wèl de taak van de Militaire Spectator.

Vanaf de oprichting in 1949 is de NAVO geconfronteerd met een nadrukkelijk overwicht aan conventionele strijdkrachten van de Sovjet-Unie. Zo stelde de Sovjet-Unie aan landstrijdkrachten 200 divisies tegenover de 14 NAVO-divisies; tegenover ongeveer 5000 westelijke tanks stonden er ongeveer 20.000 in het oosten. Dat enorme kwantitatieve overwicht van de Sovjet-Unie werd nog versterkt door twee geostrategische factoren. Het Westeuropese theater heeft geen wezenlijke strategische diepte; bovendien is West-Europa door een oceaan fysiek gescheiden van de Verenigde Staten, met alle beperkingen van dien voor de strategische mobiliteit.
Dat alles leidde ertoe dat, ter compensatie van deze ongelijkheid, vanaf het prilste begin van de NAVO steun werd gezocht bij het Amerikaanse kernwapen.
Ook al zou in Europa op termijn een situatie ontstaan, waarin sprake zou zijn van evenwichtigheid op het gebied van nucleaire èn conventionele bewapening, dan nòg zou de geostrategische dispariteit een gegeven zijn.

Het streven naar een kernwapenvrije wereld, hoe nobel ook bedoeld, lijkt op het uitbannen van de kruisboog in de middeleeuwen. Het is een „gepasseerd station". Kernwapens bestaan nu eenmaal. Er zijn thans vijf erkende kernwapenmogendheden (de VS, de Sovjet-Unie, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en de Volksrepubliek China) die wellicht zouden zijn te bewegen zich enigermate te beperken, maar ook niet méér dan dat. De machtsverhoudingen in de wereld en de daarmee gepaard gaande tegenstrijdige belangen verzetten zich nu eenmaal daartegen.
Gelukkig beschikken de genoemde landen over redelijk stabiele politieke systemen. In de loop der jaren hebben zij getoond uiterst terughoudend te zijn in het gebruik van kernwapens, zelfs als pressiemiddel. Een bewijs daarvoor vormt het grote aantal beperkte conventionele conflicten, waarbij de kernwapenmogendheden waren betrokken, die echter niet hebben geleid tot de inzet van kernwapens.

Voorts is er een groot aantal potentiële kernwapenlanden. Deze hebben globaal één omstandigheid gemeen: het zijn potentiële crisisgebieden. Bovendien is het de vraag of zij dezelfde terughoudendheid zullen betrachten als de „grote vijf".

Deze landen zullen evenmin bereid zijn hun status vrijwillig op te geven.
Ook een eventueel kernwapenvrij Europa is niet waterdicht. Kernwapens kunnen worden geproduceerd of aangevoerd, de inzetmiddelen zijn en blijven in ruime mate voorhanden.

Dat alles betekent dat de relatie tussen de NAVO en het Warschau-Pact tot in voorzienbare toekomst zal worden gedomineerd door de wederzijdse beschikbaarheid van kernwapens (èn andere massavernietigingswapens). Wellicht in aanzienlijk geringere aantallen, wellicht met betere garanties, wellicht met betere veiligheids- en verificatiesystemen; maar de wederzijdse dreiging met kernwapens blijft! En, hoe paradoxaal dit ook klinkt, een betere afschrikking voor een gewapend conflict in Europa is niet denkbaar.

Het voorgaande impliceert dat er behoefte zal blijven bestaan aan een strategie waarvan kernwapens een wezenlijk deel uitmaken.
Onder invloed van een groot aantal externe en interne politieke en technische ontwikkelingen — waarop thans niet nader wordt ingegaan — ontwikkelde de NAVO-strategie zich van een, toch enigszins primitieve, „Schild en zwaard"-strategie (MC 14/1, 1952) via een strategie van de „Massale vergelding" (MC 14/2, 1957) tot de vigerende strategie van het „Aangepaste antwoord" (MC 14/3, 1967). Over deze strategie vermeldt het officiële communiqué het volgende.

This concept, which adopts NATO strategy to current political, military and technological developments, is based upon a flexible and balanced range of appropriate responses, conventional and nuclear, *to all levels of aggression or threats of aggression.*

Twintig jaar geleden werd deze strategie van het Aangepaste antwoord in de NAVO geaccepteerd en geïntroduceerd.

De uitwerking en invulling zijn wellicht toe aan een „facelift". Het opmerkelijke is echter dat de onderliggende gedachtengang nog steeds valide is. In feite ook weer niet zó opmerkelijk omdat de omstandigheden niet wezenlijk zijn veranderd. Wij hebben immers nog steeds te maken met:

— twee elkaar „beconcurrerende" machtsblokken;
— een geografische dispariteit;
— een (voorshands nog) conventioneel overwicht van het Warschau-Pact;
— de aanwezigheid van kernwapens (en andere massavernietingswapens) en de ongewisheid waartoe hun inzet kan leiden.

Het is zinvol dit, in de euforie van wapenbeheersingsmogelijkheden die zich thans lijken voor te doen, voor ogen te blijven houden.

